

ÇEVRE HAKKININ KORUNMASI VE KİMYASALLARIN ZARARLI ETKİLERİNİN ÖNLENMESİ BAKIMINDAN AB KİMYASALLARIN KAYDI, DEĞERLENDİRİLMESİ VE RUHSATLANMASI DÜZENLEMESİ

*Mehmet Ali ZENGİN **

Özet

Günümüz dünyasında her şey büyük bir hızla değişmekte olup bu değişimi takip edememekteyiz. Teknolojik gelişmelerin hayallerimizi zorlamasına rağmen bu durum pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu noktada kirlilik ve bunun canlıların sağlığı üzerindeki etkilerinin en önemli sorunlardan biri olduğu söylenebilir. Diğer yandan, kimya endüstrisi tüm diğer endüstriler ve ekonomi üzerinde baskın bir etkiye sahiptir. Bu nedenle kimya endüstrisiyle ilgili düzenlemeler taraflar arasında dengenin sağlanması için konuyu geniş bir perspektiften ele almak zorundadır. Ancak tüm bunların ötesinde, canlıların sağlığını listemizin ilk sırasına koymak zorundayız. Bununla birlikte yeşil alternatifleri olmayan zararlı kimyasalların risklerini sıfır noktaya getiremesek de zararlı kimyasalların alternatifi yeşil kimyasalları üretecek yeni teknolojilerin teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu noktada tüm bu yeniliklerin uygun düzenlemelere ihtiyaç duyacağı söylenebilir. Bu çalışmada çağdaş bir düzenleme olarak Avrupa Birliği'nin temel düzenlemesi REACH inceleme altına alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Kimya, Çevrenin Korunması, İnsan Hakları, REACH.

1.Giriş

Çevrenin korunması bakımından günümüzde karşılaşılan en önemli sorunların başında kimyasal atıkların çevreye ve insan sağlığına verdiği zararlar gelmektedir. Buna göre kimyasal ürünlerin hayatımızın her alanında var olduğu kaçınılmaz bir gerçekliktir. Bununla birlikte bu kimyasalların içeriklerine ve meydana getirdikleri zararlı etkilere dair detaylı bir veri tabanı oluşturulmuş değildir. Bu noktada konunun ele alınışı ve kimyasalların kullanımlarına dair sınırlayıcı yasal düzenlemelerin ortaya konulması konusunda pek çok engelin bulunduğu belirtilebilir. Özellikle

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

kimyasal ürünlerin ekonomi içerisindeki ağırlığı ve firmaların rekabet güçleri dikkate alındığında konunun karmaşıklığı daha da iyi anlaşılacaktır. Bugün gelinen noktada artık yasal düzenlemelerin müdahale alanı aktüel sorunlarla sınırlı değildir. Buna göre artık yasal düzenlemeler insanı ve çevreyi kimyasallara bağlı risklere karşı da korumaya yönelmektedirler.¹ Bu nedenle bugün REACH, AB endüstriyel ekonomisi, halk ve çevre sağlığının korunması bakımlarından uzlaşa sağlanmasına yönelik tartışmaların merkezinde bulunmaktadır.² Bu noktada REACH³ konu bakımından ele alınabilecek temel bir düzenleme niteliğindedir. Ancak REACH'in hazırlanış sürecinde de AB bünyesindeki kimya şirketlerinin rekabet güçlerine dair ekonomik kaygılar, düzenlemelerin uygulanması maliyetleri gibi konular AB kurumlarının REACH konusundaki hareket alanını sınırlamıştır. Buna göre belirlenen standartlara uyma mecburiyeti bulunmayan AB dışındaki firmalar kendilerine yeni pazarlar bulma konusunda avantajlı konuma geçebileceklerdir. Bu gibi kaygılar nedeniyle kimya endüstrisi lobisi ve AB dışındaki önemli ülkelerin baskıları sonucunda minimum veri sağlanması, alternatiflerin düşünülmesi ve gözetim görevi gibi konularda REACH'in kapsamı konusunda tavizler verilmek zorunda kalındığı ifade edilmektedir.⁴ Buna rağmen REACH halen kimyasalların kullanılması konusunda bazı önemli ilkelere sahiptir. Örneğin, REACH kimyasal ürün üreticileri veya ithalatçılara ürünlerinin güvenli olduklarına dair bir ispat yükü getirmektedir. Bu noktada REACH kimyasal ürünlerin global alanda temini ve uluslar arası standartların değerlendirilmesi konusunda bir dalga etkisi meydana getirecektir.⁵ Yine REACH sayesinde kimyasalların ticaretiyle ilgili birlik içerisinde ortak bir piyasa oluşturularak tüm üretici ve tüccarlar için aynı gereklilikler ortaya konulacaktır.⁶ Öte yandan devletler temel insan haklarına özellikle de sağlık hakkına tam ve özgür bir şekilde ulaşılması konusunda yasal yapıları oluşturmakla yükümlü kılınmışlardır. Bu noktada özellikle uluslararası insan hakları hukukunun fiziksel ve mental sağlık hakkının gerçekleştirilmesi konusunda en üst standartlara erişilmesi empoze edilmektedir.⁷

2.REACH Öncesi AB Hukukundaki Durum

2.1.Genel Olarak

REACH öncesi dönemde kimyasallarla ilgili AB yasal müktesebatının çoğu kimyasalın insan sağlığı ve çevre üzerindeki etkileri hakkında bilgi edinme bakımından yetersiz kaldığı ifade edilmektedir.⁸ Buna göre REACH bu alanda yeni düzenlemeler öngörmekle birlikte kendisinden önceki direktiflerde de değişikliğe gidilmesini öngörmektedir.⁹ Aslında hem AB hukukunda hem de ulusal hukuklarda kimya hukukunun 1970'li yıllarda ortaya çıkmaya başladığı ancak etkin olamadığı ifade edilmektedir. Bununla

birlikte bu tarihten itibaren 30 yıllık bir süre içerisinde kimyasalların etiketlenmesi, nakli ve sınırlandırılmasına yönelik çıkartılan direktifler sayesinde ancak 140 civarında kimyasala ilişkin bilgilere tam olarak erişilebildiği belirtilmektedir. Burada AB'nin kimya hukukuna ilişkin son düzenlemeleri gereğince kimyasal maddelerin sınıflandırıldığını görmekteyiz. Buna göre 1981 yılının eylül ayından önce piyasada bulunan kimyasallar "mevcut" kimyasallar olarak, bu tarihten sonraki kimyasallarsa "yeni" kimyasallar olarak adlandırılmaktadır.¹⁰ Bu durumda da mevcut AB direktiflerine göre test ve risk analizleri "yeni" kimyasallar için gerekli olup "mevcut" kimyasallar için test ve risk analizlerinin yapılması gerekmemektedir. Bu nedenle de AB içerisinde çoğu kimyasalın özellikleri ve etkileri konusunda temel veriler oluşturulmuş değildir.¹¹ REACH'in yürürlüğe girmesinden önce konuya dair beklentiler White Paper çalışmasında çeşitli başlıklar halinde şu şekilde sıralanmaktadır.¹² Buna göre "mevcut" kimyasalların güvenilirliği garanti altına alınmalıdır. Kimyasallar önceliklerine göre sıralanabilmeleri amacıyla muhtemel zararlarına, kullanımlarına, üretim miktarlarına göre sınıflandırılmalıdırlar. Bu noktada kimyasalların zararları ve kullanımları arasındaki bilgi kopukluğunun giderilmesi için sağlam politikalar izlenmelidir. Bununla birlikte sağlığın ve çevrenin korunması kimya ve buna bağlı endüstrilerle uyum içerisinde gerçekleşmelidir. Bu konuda yenilikler ve güvenli kimyasalların geliştirilmesi teşvik edilmektedir. Yine kimyasalların test sonuçlarının global sisteme uyarlanması suretiyle maliyetlerin ve hayvanlar üzerindeki deneylerin azaltılması gerekmektedir. Öte yandan kimyasalların hayvanlar üzerinde test edilmeleri minimum seviyeye indirilerek hayvansız testlerin geliştirilerek bunların maksimum seviyeye ulaştırılması hedeflenmelidir. Yine konunun ekonomik boyutu göz ardı edilemeyecek bir öneme sahiptir. Buna göre hazırlanacak düzenlemede ithal kimyasallar arasında bir ayrımcılığa gidilmemelidir. Burada sadece kimyasalların potansiyel zararları hakkında elde edilen bilimsel değerlendirmelere ilişkin tedbirler alınmalıdır. Bunun haricinde teknik düzenlemeler uluslararası ticaret konusunda gereksiz engellemeler doğurmamalıdır.

2.2. Kimyasallara İlişkin Diğer Bazı Yasal Düzenlemeler

2.2.1. Konuya Dair Avrupa'daki Bazı Yasal Düzenlemeler

1960'lı yılların sonlarına doğru çevre bilincinin artmasıyla birlikte kimyasallarla ilgili düzenlemelerin ortaya çıkmasının ilk sinyalleri kendini göstermeye başlamıştır. Buna göre , AB hukukunda kimyasallara yönelik ilk direktif 1967 tarihli Kimyasalların Sınıflandırılması ve Etiketlenmesi Direktifi (Classification and Labelling of Chemicals) dir.¹³ Bu direktif genel

olarak kimyasalların ticaretinde uyumu sağlamayı ve işçilerin maruz kalacakları tehlikelerin önlenmesini amaç edinmektedir. Bu direktifi 1976 tarihli Belirli Maddelerin Sınırlandırılması Direktifi¹⁴ izlemektedir. Bu direktif esas olarak üye devletler arasında kimyasalların ticaretinde belirli maddelerin kullanımının yasaklanması veya sınırlandırılmasına yönelik olarak karşılaşılan engellerin aşılmasına yönelmiştir. Bununla birlikte 1979 yılında 1967 tarihli direktifte değişikliğe gidilerek yukarıda da bahsedildiği gibi kimyasallar arasında “mevcut” ve “yeni” kimyasallar ayırımına gidilmiştir. Öte yandan 1993 tarihli Avrupa Konseyi’nin Mevcut Maddelerin Değerlendirilmesine Dair Düzenlemesiyle belli kategorilere ilişkin verilerin yetkililere sunulması gerekliliği getirilmiştir. Buna göre yetkililerin kuvvetli deliller ileri sürebilmesi halinde kimyasallara dair yasaklamalar ve sınırlamalar getirilebilecektir. Öte yandan kuzey Avrupa ülkelerinin katılımı ve özellikle Almanya’nın çabaları sonucunda düzenlenen Kuzey Denizi Konferanslarında alınan kararlar gerek ulusal düzeyde gerekse uluslararası sistemin bir parçası olarak uluslararası düzeyde çevre yönetimine yönelik bağlayıcı bir yasal çerçevenin oluşturulmasında önemli etkiler meydana getirmiştir. Buna göre 1995 yılında yayımlanan Bakanlar Deklarasyonu ile insan yapımı veya doğal zararlı maddelerin deniz kıyılarına salınımının durdurulmasına karar verilmiştir.¹⁵Aslında AB’nin endüstriyel kontrol ve güvenliği sağlama girişimi 10 Haziran 1976 tarihinde İtalya’da meydana gelen Seveso sızıntısı sonrasına dayanmaktadır.¹⁶ Bu sızıntının ardından on yıl boyunca çeşitli direktiflerle, ki bunların bazıları Seveso direktifleri şeklinde adlandırılmaktadır,¹⁷ bazı uygulamalar yürütülmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte REACH’in hükümlerinin yeni bir sistem oluşturduğu ve diğer düzenlemeler karşısında daha etkin olduğu görülmektedir. Buna göre REACH sadece kimyasalların güvenilirlik kayıtlarının ve zararlı kimyasalların yerine güvenli olanların üretilmesini sağlamakla kalmayıp kendi düzenlemelerine uygun düşmeyen tüm diğer düzenlemeleri de yürürlükten kaldırmaktadır.¹⁸ Öte yandan REACH’in AB ekonomisine doğrudan ve dolaylı maliyetinin 5 milyar euro olacağı tahmin edilmektedir. Bu rakamın 2009 yılında yaşanan mali krizde otomotiv sektörüne yapılan mali yardımla eş değer olduğu belirtilmektedir.¹⁹ Bu nedenle konunun çevrenin korunmasından ekonominin kurtarılması mecrasına kayabileceği endişesinin gündeme geldiği belirtilmektedir.²⁰ Buna göre özellikle Asya ülkelerinde kimya sektörünün hızlı bir büyüme kaydetmesi nedeniyle REACH’in AB firmalarının rekabet gücünü kırıcı bir etkiye yol açması söz konusu olmaktadır. Ancak ekonomik krize rağmen sadece Avrupa’da değil Kuzey Amerika ve Asya’da da temiz kimya teknolojilerine yapılan yatırımların tüm zamanların en üst seviyesine ulaştığı ileri sürülmektedir.²¹

2.2.2 ABD Zehirli Maddeler Kontrol Yasası (Toxic Substances Control Act, 1976)

Zehirli Maddeler Kontrol Yasası (Toxic Substances Control Act) ilk olarak 1976 yılında bu alanda yaşanan boşluğu doldurmak için hazırlanmıştır. Bununla birlikte yasanın hazırlanışında başarısız olduğu ve konunun katastrofik bir hal aldığı belirtilmektedir.²² Buna göre düzenlemenin en büyük eksikliği zararlı kimyasallar hakkında yeni bir veri tabanı oluşturamamış olmasıdır.²³ Zira 1976 yılında ortaya çıkan bu düzenleme 35 yıldır yürürlükte olmasına karşın kimyasalların zararlı etkileri karşısında çok fazla bir koruma sağlayamamıştır. Buna göre Zehirli Maddeler Kontrol Yasası (Toxic Substances Control Act, TSCA) Çevre Koruma Ajansı'nın (Environmental Protection Agency, EPA) uygulama alanına girmektedir. Ancak TSCA'ya göre kimyasalların sınırlandırılması veya yasaklanmasının zor olduğu belirtilmektedir. Zira 62.000 kimyasal madde için TSCA'daki düzenlemelerin bir hayli eski olduğu ve atadan kalma oldukları düşünülmektedir. Buna göre yasa kapsamında kimyasallar güvenlik testine tabi tutulmamakta sadece firmalardan belirli raporlar istenmekte ve ilave olarak bazı kimyasalların teste tabi tutulması istenebilmektedir. Ancak hali hazırda 80.000 kimyasalın bulunduğu bir piyasada 1976 yılından bu yana sadece 200 kimyasal için test talebinde bulunulmuştur. Yine 1976 yılından bu yana EPA sadece 5 kimyasalın kullanımını yasaklamıştır. Buna göre EPA'nın firmaların gönüllü olarak zararlı kimyasalları kullanmaktan vazgeçmelerini beklediği belirtilmektedir.²⁴ Öte yandan TSCA'nın zararlı kimyasalların (ZK'ların) düzenlenmesinde etkin olamamış olması ADB ekonomisinin 1970'li yıllarda önemli ölçüde kimya endüstrisine dayanıyor olmasına bağlanmaktadır. Bununla birlikte bu durumun etkileri yargı kararlarında da kendisini hissettirmektedir. Buna göre Çevre Koruma Ajansı (Environmental Protection Agency, EPA) mahkemelerin TSCA'yı ve EPA'nın standartlarını yorumlarken ürkek davranmaları neticesinde güç kaybına uğratılmıştır. Bu nedenle de TSCA'nın politikasını takip eden yargısal kararlar kimya endüstrisi lehine inkâr edilemez bir yarar sağlamıştır.²⁵

2.2.3. REACH ile ABD Zehirli Maddeler Kontrol Yasası (Toxic Substances Control Act) Arasındaki Farklılıklar

ABD'deki bu düzenlemenin REACH'in gerisinde kaldığı belirtilmektedir. REACH'in ABD endüstrisini de etkileyecek olması nedeniyle gerek endüstri gerekse yönetim tarafından düzenlemenin karşısında durulduğu ancak Avrupalı politikacıların seslerinin daha yüksek çıktığı ifade edilmektedir.²⁶ Buna göre kimya devi olan ABD bu

düzenlemeyi çok maliyetli ve bürokratik bulmaktadır. Ayrıca bu düzenleme sadece kimyasalların ticaretini değil pek çok ürünün ticaretine de gerek Avrupa'da gerekse Avrupa dışında sınırlamalar getirmektedir.²⁷ Bununla birlikte REACH'in hazırlanılmasında Zehirli Maddeler Kontrol Yasası (Toxic Substances Control Act, TSCA) dolayısıyla sahip olunan tecrübelerden de yararlandığı belirtilmektedir. Ancak bu deneyimlerin çoğunun olumsuz deneyimler olduğu ve bir düzenleme hazırlanırken nelerin yapılmaması gerektiği konusunda ders verdiği ifade edilmektedir.²⁸ Öte yandan REACH ile TSCA arasında büyük bir fark olduğu da ortadadır. Buna göre REACH, TSCA'nın ihtiyat ilkesini (precautionary principle) esas alan modelini reddederek, kimyasalların güvenliklerinin ispatını firmaların üzerine yükleyerek bunların zararlarına işaret eden kanıtları tehlike öncesinde ortaya koymaktadır. Yani burada kimyasallara güvenli oldukları ispat edilip kendilerini aklayana kadar problem olabilecekleri gözüyle bakılmaktadır.²⁹ Bu iki düzenleme arasındaki bir diğer farklılık kimyasalların sınıflandırılması esnasında görülmektedir. Buna göre REACH, TSCA'nın aksine, kimyasalları ortaya çıkış tarihlerine göre keyfi olarak sınıflandırmak yerine onları kullanım miktarları (en az bir ton gibi) ve ortaya çıkarttıkları risklere göre sınıflandırmaktadır.³⁰ Diğer yandan söz konusu düzenlemeler arasındaki temel farklılıklardan birisi de REACH'in kimyasalların zararları konusunda "eski" ve "yeni" kimyasallar şeklinde bir ayırım yapmadan hepsinin incelenmesini öngörmesi ve bu inceleme neticesinde güvenilirlikleri konusundaki ispat yükünü firmalara yüklemiş olmasıdır.³¹ (REACH m.5) Bu noktada REACH getirdiği düzenlemelerle merkezi bir kayıt sistemi oluşturmuş, risk yönetiminde sistematik bir yöntem getirmiş, tüketici güvenini sağlamış, yeniliklere ve bilgiye erişim teşvik edilerek ileriye yönelik olarak maliyetlerde azalma sağlanmasına olanak sağlamıştır.³²

3.REACH'in Kapsamı; Kayıt, Değerlendirme ve Ruhsatlandırma

3.1. Kayıt

REACH'in amacı öncelikle AB içerisindeki kimyasalların belli bir düzen içerisinde üretilmesi ve satılmasıdır. (REACH m.6) Bu noktada AB içerisinde kimyasal madde üretimi yapmak veya bunları kullanmak isteyen tüm firmaların REACH'e uyumlu hareket etmeleri gerekmektedir.³³ Buna göre kayıt, değerlendirme ve ruhsatlandırma konuları REACH'in ana ayakları olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte REACH'in getirdiği bu düzenlemelerin hangi kapsamda olacağı sorusu gündeme gelmektedir. Bu noktada REACH sadece kimyasalları kapsamına almakta ve bu maddelere yönelik hazırlık aşamasını kapsamına almamaktadır. Yine bu düzenleme zaten üye devletlerin kendi yararları doğrultusunda göz önünde

bulundurmaları gereken radyoaktif maddeler ve atıklarla ilgilenmemektedir. Aynı şekilde düzenleme kural olarak üretilen ürünler bakımından kapsam dışıdır. Ancak bu kural kesin olmayıp ürünler içerisindeki kimyasalların tehlike oluşturmaları ve makul şartlar altında düzenlemeye başvurulmasının gerekli olması gibi durumlarda ürünler içinde düzenlemeye başvurulabilecektir. Bu noktada REACH'in kimyasalları ve kimyasal içeren ürünleri kapsadığı ifade edilebilir. (REACH m.3) Diğer yandan REACH'ın üç ayağından ilki kimyasalların kaydını öngörmektedir. Buna göre kayıt üretici veya ithalatçı firmanın kayıt için gerekli olan kimyasalla ilgili bilgilere ilişkin dosyayı yetkili makama sunmasıdır. Kayıt üretilen veya yıllık bir tonun üzerinde ithal edilen tüm kimyasallar için zorunlu olup kayıt yaptırılmaması halinde mamullerin piyasaya girişine izin verilmeyecektir. Ürünlerin insan sağlığı ve çevre bakımından taşıdığı riskler bakımından değerlendirilmelerinde miktarlarının doğrudan bir etkisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte bir tonun üzerindeki maddeler için güvenli kullanıma, bileşenlere ve sınıflandırmaya dair bilgilerin bulunduğu teknik dosya hazırlanması ve sunulması gerekir. Yine miktarı on tondan fazla olan maddeler için kimya güvenlik raporu (chemical safety report, CSR) hazırlanması gerekmektedir. Bununla birlikte REACH'e kayıt yaptıran firmaların kayıta sundukları bilgileri kendi istekleriyle paylaşmalarına izin verilmektedir.³⁴ Yine düzenlemede kayıt masraflarının firmalar arasında paylaşılması ve firmaların veriler üzerindeki mülkiyet haklarına saygı duyulmasına ilişkin hükümler bulunmaktadır. Öte yandan kural olarak doğrudan kimyasal madde olmayan ürünler REACH'in kapsamına girmemektedir. Ancak üretilen bu ürünlerin içerisindeki kimyasalların tehlikeli olması durumunda belli şartlar altında REACH'e başvurulabilecektir. Bu noktada kimyasalların kaydıyla ilgili olarak kademeli bir yaklaşım sergilenerek tüm kimyasalların kayıt altına alınması için 11 yıllık bir süre öngörülmüştür. Bununla birlikte kayıt esnasında maddelerin türleri ve miktarları da göz önüne alınmaktadır.³⁵

3.2. Değerlendirme

Öte yandan düzenlemenin değerlendirme kısmı iki aşamalı bir inceleme sürecini içermektedir. Birinci aşama dosyanın değerlendirilmesi, ikinci aşama maddenin değerlendirilmesidir. Dosyanın değerlendirilmesinde yetkili makam dosyanın REACH tarafından istenenleri içerip içermediğini kontrol eder ve yapılan testlerin sonuçlarını değerlendirir. İkinci aşama yani maddelerin değerlendirilmesindeyse yetkili makam doğrudan maddelerin sağlık ve çevre bakımından taşıdıkları risklere yönelmektedir. Buna göre yetkili makam gerekli hallerde daha fazla bilgi talep edebilecektir. Bu noktada REACH çevreyle ilgili diğer düzenlemelerden farklı görülmektedir.

REACH bu alandaki öncü düzenlemelerden biri olarak düşünülmektedir.³⁶ Buna göre çevreyle ilgili geleneksel düzenlemeler çevreye zararlı madde salınımları, kirlilik, atık yönetimi, sağlık ve güvenlik raporları gibi konularda düzenlemeleri ihlal edici bir durumun varlığı halinde cezalar öngörmekte ve işleyişi emir-kontrol sistemi içerisinde yürütmekteydi. Buna karşın REACH ortaya çıkanların ne olduğu veya nasıl olduğu yerine kimyasalların üretimi konusunda çevreye ve insan sağlığına en az zararın verileceği yolların bulunmasına yönelmektedir. Bu nedenle öngörülen cezalar düzenlemelere karşı gelinmesinin bir yaptırımını olarak ortaya konulmakla birlikte esas olarak bu maddelerin üretimi ve kullanılmasına yönelik bir yaptırımın bulunması gerektiği belirtilmektedir.³⁷ Bu noktada REACH zehirli kimyasallar hakkında dünyadaki en sıkı yasal düzenleme olarak ifade edilmektedir. Buna göre düzenleme uzun dönemde ABD'nin de içinde yer aldığı dünya genelinde endüstri ve üretimi etkisi altına alacaktır.

3.3. Ruhsatlama

Kimyasalların kaydı esnasında ECHA gerekli hususlarda uyumun sağlanabilmesi için daha ileri düzeyde bir testin ya da kontrolün yapıp yapılmayacağına karar verir.³⁸ Bu noktada sadece yüksek riskli kimyasallar (substances of very high concern, SVHC) ya da ürünler ECHA kapsamında ruhsatlandırılma işlemine tabi tutulacaklardır. Yani bunların piyasaya girişi için bir ruhsatlandırma değerlendirmesinde bulunulacaktır. Bunun dışındaki tüm kimyasallar ve kimyasal ürünlerin piyasaya girişine izin verilecektir. (REACH m.56) Bu noktada ruhsatlama sürecinin amacı iyi işleyen bir piyasa süreci yanında SVCH'lerin kontrol altına alınmaları, ekonomik ve teknik olarak bunların yerlerini alabilecek maddelerin ortaya konulması şeklinde ifade edilmektedir.³⁹ Bu noktada ruhsatlandırmaya ilişkin düzenlemelere göre SVCH'lerin kullanımı ve pazarlanması için ruhsat gerekmektedir. Yine REACH'e göre bu maddelerin üretimi ya da kullanımı yasaklanabilmektedir. Öte yandan ruhsat incelemesi kısmı da değerlendirme kısmı gibi iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada maddelerin kimlikleri, kullanımları ve kullanım süreleri üzerinde durulmaktadır. Bu noktada Avrupa Kimya Kurumu (European Chemicals Agency, ECA) maddeleri taşıdıkları riske, büyüklüğe ve yapılarına göre öncelik sırasına göre sıralayabilmektedir. İkinci aşamada maddelerin ayrı ayrı kullanımları için firmalar ECA'ya müracaatta bulunmaktadırlar. Bu müracaatta firmalar herhangi bir risk durumunda maddelerin yeterli bir şekilde kontrol altına alınabilecekleri, maddelerin kullanımlarına ilişkin sosyo-ekonomik yararlarının risklerine göre daha ağır bastığı ve maddenin yeşil alternatifleri üzerinde çalışıldığına dair beyanda bulunmaktadırlar.⁴⁰

4.REACH'in Çevrenin ve Sağlığın Korunmasına Etkileri

Yapılan araştırmalar zehirli kimyasalların (ZK) çocuk kanserlerinde, astım, algi ve sinir sistemi bozuklukları hastalıklarının artmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Örneğin ABD’de ölüm nedenleri sıralamasında kanser nedeniyle ölümlerin ikinci sırada olduğu belirtilmektedir. Buna göre her dört ölümden birisi kanser nedeniyle gerçekleşmektedir. Buna göre ZK’lerin dolaylı olarak kansere neden olma etkileri %75-80 aralığında iken ZK’lerin doğrudan kansere neden olma etkileri %6 olarak kendisini göstermektedir.⁴¹ Öte yandan kimyasalların çevreye verdiği zararların yanı sıra insan sağlığını da ciddi tehlikelere sokmakla birlikte özellikle kanser hastaları için yapılan harcamalarda toplumu ciddi bir ekonomik yük altına sokmaktadır. Buna durumda 2010 yılı itibariyle ABD Ulusal Sağlık Kurumu (National Institute of Health) verilerine göre kanser nedeniyle yapılan tıbbi harcama 102.8 milyar dolar, hastalık yüzünden yaşanan verimlilik kaybından doğan zarar 20.9 milyar dolar, erken ölüm yüzünden yaşanan verimlilik kaybından doğan zarar ise 140.1 milyar dolar olmak üzere toplamda 263.8 milyar dolar şeklinde ifade edilmektedir.⁴² Bu noktada devletlerin bireylerin sağlık ve tedavi haklarını gerçekleştirmeleri bir yükümlülük altında olmakla birlikte çevreye verilen zarar ve bunu insan sağlığı üzerindeki olumsuz, hatta insan varlığını tehdit edici etkilerinin ortadan kaldırılması konusunda da yükümlülük altına girmektedirler.⁴³ Yukarıda da bahsi geçtiği üzere REACH’in getirdiği sistemin AB kimya endüstrisine ve dolayısıyla AB ekonomisine önemli bir yük getireceği ortadadır. Ancak REACH sayesinde hem temel insan haklarının korunması sağlanacak hem de uzun vadede düşünüldüğünde başta kanser olmak üzere diğere hastalıkların oranı düşürülerek tedavi hakkı gereğince devletlerin yapmak zorunda oldukları harcamalar azaltılacaktır.

5. Kimyasallara İlişkin Bilgilerin Açıklanması ve Ulusal Güvenlik Kaygısının REACH’e Etkileri

REACH’in getirdiği sistemde kimyasallara ilişkin bilgilerden bir veri tabanı oluşturulması söz konusu olmaktadır. Ancak kimyasal maddelere ilişkin bilgilerin kamuyla paylaşılıp paylaşılmaması konusu ulusal güvenlik konusunda tartışmalar yaşanmasına neden olmaktadır. Kimyasallara ilişkin bilgi sahibi olunmasının iki yönünden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki kamunun bilgilenmesidir. Bu durumda bireyler kullandıkları kimyasallar hakkında bilgi sahibi olabilecek ve bunların zararlarından kaçabilme şansına sahip olabileceklerdir. Bilgi sahibi olmanın ikinci yönü kurumsal olup kimyasallara ilişkin bilgilerin tek bir sistem içerisinde kayıt altına alınması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu noktada özellikle terör eylemleri bakımından kimyasallara ilişkin bilgilere erişimin tehlikeli olabileceği endişesi gündeme gelmektedir. Bu konuda dengeli bir politika izlenmesi

gerekmektedir. Çünkü özellikle kamu güvenliği nedeniyle bu maddelere dair bilgilere erişimin engellenmesi halinde toplumun elinden bunların zararlarının azaltılmasına yönelik pazarlık gücünün alınmış olacağı ileri sürülmektedir. Zira bunlara ilişkin bilgilerin kamuya paylaşılması zararlı kimyasalların kullanımının azaltılması konusunda bir kamuoyu baskısı oluşturacaktır.⁴⁴ Öte yandan kimyasal afet ve kaza risklerine karşı en azından ilgili görevlilerin bilgilendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. ABD’de verilen bir mahkeme kararına konu olan olayda⁴⁵ zararlı kimyasallara ilişkin afet ve kazalarda kullanılmak üzere bunların yerlerini gösteren bir plan ya da haritanın itfaiye görevlilerine verilmesi talep edilmiştir. Ancak bu konuda sağlanan çözümün yeterli olmadığı ve konuya dair sağlam bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir. Bu noktada kimyasal maddelerin terörist saldırılarda kullanılma ihtimali ve ulusal güvenlik tehdidi gibi gerekçeler üzerinde durularak kimyasal maddelere ilişkin bilgiler koruma altına alınmak istenmektedir. Ancak bu konuda kimyasal tesislerin ya da depoların etkilerinin kaçınılmaz olarak görüleceği bölgelerde yaşayan insanların bu kimyasal maddelerin sağlık durumları üzerindeki etkileri hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.⁴⁶ Bu durumda ulusal güvenlik tehdidi bulursa dahi belli kişiler ve belli konular hakkında bu koruma kalkanının kaldırılması yine kamu yararı adına gerekli olacaktır.

6.Sonuç

REACH, AB içerisinde tüm kimyasalların belli standartlarda üretimi ve ticaretini gerçekleştirme amacına yönelmektedir. Ancak bu düzenlemenin gereklerinin yerine getirilmesi yani kimyasalların test edilmesi ve risk analizlerinin yapılması zaman almakta ve maliyetli olmaktadır. Bunun en önemli yansımaları tazminat hukukunda karşımıza çıkmaktadır. Buna göre sebep sonuç ilişkisinin kurulamadığı ya da kimyasalların etkilerine ilişkin yeterli verilerin bulunmadığı bir durumda sorumluluk hukuku yetersiz kalacaktır.⁴⁷ Bu durum şüphesiz cezai sorumluluğun tespiti bakımından da sıkıntılara neden olacaktır. Bu durum aslında adil yargılanma hakkı ve hak arayabilme yollarının açık olması bakımlarından insan hakları alanında olumsuz bir etki doğurmaktadır. Ancak ZK’ların etkileri bakımından öncelikle ele alınması gereken bunların zararlı etkilerini doğurmadan önce üretimlerinin ve kullanımlarının engellenebilmesidir. Bu nedenle yukarıda ayrıntılı olarak ele aldığımız REACH’in özellikle sağlık hakkı ve çevre hakkı bakımından önemli gelişmelere öncülük ettiği ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

APPLEGATE, John S. Synthesizing TSCA and REACH: Practical Principles for Chemical Regulation Reform, *Ecology Law Quarterly*. Vol.35, 2008.

Ass'n of Chartered Certified Accountants, How Should the EU Respond to the Current Financial Crisis www.accaglobal.com/pubs/publicinterest/pressandpolicy/unit/european-briefings/financialcrisis.pdf E.t.19.07.2011

Authorisation Under REACH www.echa.europa.eu/reach/authorisation_under_reach_en.asp E.t.30.07.2011.

Büyük Endüstriyel Kaza Tehlikelerinin Kontrolü Yönetmelik Taslağı, Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Haziran 2005.

BOWMAN, Diana, CALSTER, Geert van, Reflecting on REACH: Global Implications of the European Union's Chemical Regulation, *Nanotechnology Law & Business Journal*. Vol.4, 2007.

Cancer and Toxic Chemicals, www.psr.org/environment-and-health/confronting-toxics/cancer-and-toxic-chemicals.html E.t.30.07.2011.

CHEKOURAS, Katherine, Balancing National Security with a Community's Right-to-Know: Maintaining Public Access to Environmental Information Through EPCRA's Non-Preemption Clause *Boston College Environmental Affairs Law Review*. Vol.34, 2007.

Commission of the European Communities, White Paper; Strategy for a Future Chemicals Policy, 2001.

CONSONNI Dario, PESATORI Angela C., ZOCCHETTI Carlo, SINDACO Raffaella, D'ORO, Luca Cavalieri, RUBAGOTTI Maurizia, BERTAZZI Pier Alberto, Mortality in a Population Exposed to Dioxin after the Seveso, Italy, Accident in 1976: 25 Years of Follow-Up, *American Journal of Epidemiology*. Vol.167. 2008.

CONE, Marla, European Parliament OKs world's toughest law on toxic chemicals / 30,000 substances to be regulated -- U.S. will be affected, www.articles.sfgate.com/2006-12-14/news/17325078_1_chemical-industry-thousands-of-toxic-chemicals-european-parliament E.t.29.06.2011.

Consumer Product Safety www.nam.org/Issues/Legal-and-Regulatory/Consumer-Product-Safety.aspx E.t.28.07.2011.

DANIEL, Farber, Five Regulatory Lessons from REACH, www.papers.ssm.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1301306## E.t.29.06.2011.

Directorate General Environment, European Commission, REACH in Brief 5-9, 2007, www.ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/pdf/2007_02_reach-in-brief.pdf E.t. 24.07.2011.

European Chemicals Agency ECHA www.echa.europa.eu/home_en.asp E.t.30.07.2011.

European Commission, Environment Directorate General, REACH in Brief, 2007.

GRAAF Kars J. De, JANS Jan H. Environmental Law And Ccs In The EU and The Impact OnTheNetherlands,www.rechten.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/2010/enviancci/Kars_de_Graaf_Jan_Jans_over_m_1.pdf E.t. 30.07.2011.

HANSEN, Steffen Foss, CARLSEN Lars, TICKNER Joel, Chemicals Regulation and Precaution: Does REACH Really Incorporate The Precautionary Principle, *Environmental Science & Policy*. Vol.10, 2007, s.395.

LAYTON, Lyndsey, Chemical Law Has Global Impact, www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/06/11/AR2008061103569.html E.t.29.07.2011.

MICKLITZ, Hans Wolfgang, International Regulation and Control of the Production and Use of Chemicals and Pesticides: Perspectives for a Convention, *Michigan Journal of International Law*. Vol. 13, 1991, s.656.

NAM Update on EU REACH Chemicals Management Program, National Association of Manufacturers (2009), www.nam.org/PolicyIssueInformation/InternationalEconomicAffairsPolicy/EUREACHChemicalsManagementProgram.aspx 20.07.2011.

Regulation of The European Parliament and of The Council No 1907/2006.

RIVLIN, Kenneth, COOPER, Felise, TOWNSEND, Matthew, LAWSON, Rebecca, The REACH Of Europe's Regulatory System, *New York Law Journal*, www.law.com/jsp/nylj/PubArticleFriendlyNY.jsp?id=1202422925275&slretum=1&hblogin=1 E.t. 26.07.2011.

ROBERTS, Jody, Collision Course? Science, Law and Regulation in the Emerging Science of Low Toxicity, *Villanova Environmental Law Journal*. Vol. 20, 2009.

SIRULL, Beth, Prepare Now for REACH Compliance, www.erm.com/erm/Website.nsf/GFN/ERMREACH-

March%202005.pdf/\$file/ERM-REACH-March%202005.pdf
E.t.23.07.2011.

SHÖRLING, Inger, REACH – The Only Planet Guide to the Secrets of Chemicals Policy in the EU. What Happend and Why? (Greens / European Free Allience in the European Parliament, Brussels) April, 2004.

Tanzco Management. Consulting, LLC, Green Chemistry 2009, www.tanzco.net/html/green-chemistry_2009.html E.t. 22.07.2011.

SON NOTLAR

¹MICKLITZ, Hans Wolfgang, International Regulation and Control of the Production and Use of Chemicals and Pesticides: Perspectives for a Convention, Michigan Journal of International Law. Vol. 13, 1991, s.656.

²Bugün kimya sanayinde 500 milyar Euro'nun üzerinde bir ticaret hacmine sahip olan AB bu alanda dünyanın en büyüklerinden birisidir. ORELLANA, Marcos, Europe's REACH, A New Chapter in International Chemicals Law, Sustainable Development Law & Policy. Vol.6, 2005, s.21. Ayrıca uluslararası ticaret ve çevrenin korunması konusunda ilk düzenlemenin yine AB tarafından gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Buna göre Avrupa Ticaret Planında CO₂ salınımına ve çevrenin korunmasına yönelik düzenlemeler bulunmakta olduğu belirtilmektedir. GRAAF Kars J. De, JANS Jan H. Environmental Law And Ccs In The Eu And The Impact On

TheNetherlands, www.rechten.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/2010/enviancci/Kars_de_Graaf_Jan_Jans_over_m_1.pdf E.t. 30.07.2011.

³Regulation of The European Parliament and Council of Europe, No 1907/2006.

⁴SHÖRLING, Inger, REACH – The Only Planet Guide to the Secrets of Chemicals Policy in the EU. What Happend and Why? (Greens / European Free Allience in the European Parliament, Brussels) April, 2004. Nakl. ORELLANA, (2005); s.21.

⁵ORELLANA, (2005); s.21.

⁶ORELLANA, (2005); s.25.

⁷ORELLANA, (2005); s.26.

⁸Commission of the European Communities, White Paper; Strategy for a Future Chemicals Policy, 2001.

⁹DANIEL, Farber, Five Regulatory Lessons from REACH, www.papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1301306## E.t.29.06.2011.

¹⁰Commission of the European Communities, White Paper; Strategy for a Future Chemicals Policy, 2001.

¹¹ORELLANA, (2005); s.21.

¹²Commission of the European Communities, White Paper; Strategy for a Future Chemicals Policy, 2001.

¹³Council of Europe, 67/548/EEC Nolu Direktif.

¹⁴Council of Europe, 76/769/ECC Nolu Direktif.

¹⁵ORELLANA, (2005); s.22.

¹⁶Bu olaya göre Milan'ın kuzeyinde bulunan Seveso bölgesinde bir kimya fabrikasında patlama meydana gelmiş olup çevreye zararlı TCDD maddesi yayılmıştır. Çevreye yayılmış olan bu kimyasal maddenin zararlı etkileri hala devam etmekte olup kanser hastalarının oranında artış meydana gelmiştir. Ayrıntılı bilgi ve istatistikler için bkz. CONSONNI Dario, PESATORI Angela C., ZOCCHETTI Carlo, SINDACO Raffaella, D'ORO Luca Cavalieri, RUBAGOTTI Maurizia, BERTAZZI Pier Alberto, Mortality in a Population Exposed to Dioxin after the Seveso, Italy, Accident in 1976: 25 Years of Follow-Up, American Journal of Epidemiology. Vol.167. 2008.

¹⁷Seveso direktifi ülkemize de uyarlanmaya çalışılmış ve bu konuda bir yönetmelik taslağı oluşturulmuştur. Taslakta yönetmeliğin amacı "tehlikeli maddelerin bulunduğu tesislerde büyük endüstriyel kazaların önlenmesi ve olası kazaların, insanlara ve çevreye dair sonuçlarının en aza indirilmesi için yüksek seviyede bir koruma temin etmektir" şeklinde ifade edilmektedir. Büyük Endüstriyel Kaza Tehlikelerinin Kontrolü Yönetmelik Taslağı, Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Haziran 2005.

¹⁸CONE, Marla, European Parliament OKs world's toughest law on toxic chemicals / 30,000 substances to be regulated -- U.S. will be affected, www.articles.sfgate.com/2006-12-14/news/17325078_1_chemical-industry-thousands-of-toxic-chemicals-european-parliament E.t.29.06.2011. Ayrıca üye ülkeler ulusal düzenlemelerini REACH hükümlerine uygun şekilde uyarlamak durumundadır. (REACH m.125-126)

¹⁹Directorate General Environment, European Commission, REACH in Brief 5-9, 2007, www.ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/pdf/2007_02_reach-in-brief.pdf E.t. 24.07.2011.

20The Association of Chartered Certified Accountants, How Should the EU Respond to the Current Financial Crisis www.accaglobal.com/pubs/publicinterest/pressandpolicy/unit/european-briefings/financialcrisis.pdf E.t.19.07.2011.

21Tanzco Management. Consulting, LLC, Green Chemistry 2009, www.tanzco.net/html/green-chemistry_2009.html E.t. 22.07.2011.

22DANIEL, Farber, Five Regulatory Lessons from REACH, www.papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1301306## E.t.29.06.2011.

23APPLEGATE, John S. Synthesizing TSCA and REACH: Practical Principles for Chemical Regulation Reform, *Ecology Law Quarterly*. Vol.35, 2008, s. 734.

24LAYTON, Lyndsey, Chemical Law Has Global Impact, www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/06/11/AR2008061103569.html E.t.29.07.2011.

25DANIEL, Farber, Five Regulatory Lessons from REACH, www.papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1301306## E.t.29.06.2011.

26Aslında ABD'nin halk sağlığı konusunda izlediği politikalarla kimyasal maddelere ilişkin izlediği bu politika bir biriyle çelişki halindedir. Buna göre Amerikan Tüketim Mallarının Güvenliğini Geliştirme Yasası'nda (Consumer Product Safety Commission, CPSC) tüketicilerin güvenliklerine yönelik düzenlemeler bulunmasına karşın aynı tutum kimyasal maddelerde sergilenememektedir. *Consumer Product Safety*, www.nam.org/Issues/Legal-and-Regulatory/Consumer-Product-Safety.aspx E.t.28.07.2011.

27CONE, Marla, European Parliament OKs world's toughest law on toxic chemicals / 30,000 substances to be regulated -- U.S. will be affected, www.articles.sfgate.com/2006-12-14/news/17325078_1_chemical-industry-thousands-of-toxic-chemicals-european-parliament E.t.29.06.2011.

28DANIEL, Farber, Five Regulatory Lessons from REACH, www.papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1301306## E.t.29.06.2011.

29ROBERTS, Jody, Collision Course? Science, Law and Regulation in the Emerging Science of Low Toxicity, *Villanova Environmental Law Journal*. Vol. 20, 2009, s.13. Aslında bu durum Avrupadaki temel yaklaşım farklılığının bir görünümü olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre bilgisayar alanındaki tekelleşme uygulamalarından tüketicinin mahremiyeti konusunda alınan sıkı tedbirler Avrupa'da tüketici merkezli bir anlayışın hâkim olmaya

başladığını göstermektedir. İşte bu yaklaşım kimyasal tehlike risklerine karşı da kendisini hissettirmektedir. LAYTON, Lyndsey, Chemical Law Has Global Impact, www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/06/11/AR2008061103569.html E.t.29.07.2011.

³⁰SIRULL, Beth, Prepare Now for REACH Compliance, [www.erm.com/erm/Website.nsf/GFN/ERMREACH-March%202005.pdf/\\$file/ERM-REACH-March%202005.pdf](http://www.erm.com/erm/Website.nsf/GFN/ERMREACH-March%202005.pdf/$file/ERM-REACH-March%202005.pdf) E.t.23.07.2011.

³¹REACH'den önce "yeni" kimyasallar güvenlik testine tabi tutulurken, "mevcut" kimyasallar için böyle bir şart söz konusu değildi. European Commission, Environment Directorate General, REACH in Brief, 2007.

³²BOWMAN, Diana, CALSTER, Geert van, Reflecting on REACH: Global Implications of the European Union's Chemical Regulation, *Nanotechnology Law & Business Journal*. Vol.4, 2007, s.382.

³³Bununla birlikte 01.11.2008 tarihine kadar ön kayıt yaptırmış olan firmalar tam kayıt yaptırana kadar ürünlerini pazarlamaya devam edebileceklerdir. RIVLIN, Kenneth, COOPER, Felise, TOWNSEND, Matthew, LAWSON, Rebecca, The REACH Of Europe's Regulatory System, *New York Law Journal*, www.law.com/jsp/nylj/PubArticleFriendlyNY.jsp?id=1202422925275&slretum=1&hblogin=1 E.t. 26.07.2011.

³⁴Kayıt konusunda gerek özel şirketler gerekse resmi kurumlar REACH'e uyumunun sağlanmasıyla ilgili olarak zaman çizelgesi, sınırlamalar ve ön kayıt işlemine dair bilgiler hakkında firmalara yardımcı olmaktadır. NAM Update on EU REACH Chemicals Management Program, National Association of Manufacturers (2009), www.nam.org/PolicyIssueInformation/InternationalEconomicAffairsPolicy/EUREACHChemicalsManagementProgram.aspx 20.07.2011.

³⁵2006 yılının sonundan itibaren öngörülen bu 11 yıllık süre içerisinde firmalar Avrupa'daki tüm kimyasalların ve kimyasal ürünlerin REACH'e uygun olarak kayıt altına alınacağı ve zararlı kimyasalların yerine güvenli kimyasalların kullanılacağı konularında yükümlülük altına girmektedirler. CONE, Marla, European Parliament OKs world's toughest law on toxic chemicals / 30,000 substances to be regulated -- U.S. will be affected, www.articles.sfgate.com/2006-12-14/news/17325078_1_chemical-industry-thousands-of-toxic-chemicals-european-parliament E.t.29.06.2011; ORELLANA, (2005); s.26. Öte yandan REACH'in firmalara yüklediği bu yükün belirsizliklerle dolu olduğu ve daha güvenli kimyasallara ulaşılması için gelişmelerin nasıl destekleneceğinin belli olmadığı belirtilmektedir.

HANSEN, Steffen Foss, CARLSEN Lars, TICKNER Joel, Chemicals Regulation and Precaution: Does REACH Really Incorporate The Precautionary Principle, *Environmental Science & Policy*. Vol.10, 2007, s.395.

³⁶Örneğin REACH göre ABD'deki düzenlemenin aksine firmalardan kimyasal madde ya da ürünlerin piyasaya girişlerinden önce bunların güvenli olduklarını kanıtlamaları istenmektedir. Bununla birlikte ABD'de bu madde ya da ürünlerin sınırlanması veya toplatılmaları için yetkililerin bunların zararlı olduğuna karar vermeleri gerekmektedir. LAYTON, Lyndsey, Chemical Law Has Global Impact, www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/06/11/AR2008061103569.html E.t.29.07.2011.

³⁷RIVLIN, Kenneth, COOPER, Felise, TOWNSEND, Matthew, LAWSON, Rebecca, The REACH Of Europe's Regulatory System, *New York Law Journal*, www.law.com/jsp/nylj/PubArticleFriendlyNY.jsp?id=1202422925275&slret urn=1&hblogin=1 E.t. 26.07.2011.

³⁸Ayrıntılı bilgi için bkz. European Chemicals Agency ECHA www.echa.europa.eu/home_en.asp E.t.30.07.2011.

³⁹Authorisation Under REACH, www.echa.europa.eu/reach/authorisation_under_reach_en.asp E.t.30.07.2011.

⁴⁰ORELLANA, (2005); s.25.

⁴¹Cancer and Toxic Chemicals, www.psr.org/environment-and-health/confronting-toxics/cancer-and-toxic-chemicals.html E.t.30.07.2011.

⁴²Cancer and Toxic Chemicals, www.psr.org/environment-and-health/confronting-toxics/cancer-and-toxic-chemicals.html E.t.30.07.2011.

⁴³Örneğin Öneriyıldız v. Turkey (Başvuru No. 48939/99, Karar Tarihi 30.11.2004) davasında AIHM vermiş olduğu kararında Ümraniye çöplüğü civarında oturan ve 1993 yılında metan gazı patlamasıyla ev yıkılan başvuruçuyu haklı bularak devletin çevre ve sağlık konularında yükümlülüklerini yerine getirmediğine karar vermiştir. Devletin çevrenin korunması konusundaki yükümlülüğü için aynı doğrultudaki bir diğer karar için bkz. Fadeyeva v.Russia, Başvuru No. 55723/00, Karar Tarihi 30.11.2005.

⁴⁴CHEKOURAS, Katherine, Balancing National Security with a Community's Right-to-Know: Maintaining Public Access to Environmental Information Through EPCRA's Non-Preemption Clause *Boston Collage Environmental Affairs Law Review*. Vol.34, 2007, s. 136-137.

45Ohio Chamber of Commerce v. State Emergency Response Commission, Ohio, 597 N.E.2d. No.91-1507, 1992.

46CHEKOURAS, (2007); s.139.

47ORELLANA, (2005); s.21.